

A orientación profesional na ESO, unha experiencia de orientación profesional nun centro

A LOXSE reconece o dereito á orientación escolar por parte dos alumnos e delimita con claridade os tres ámbitos da tarefa orientadora: académico, psicopedagóxico e profesional.

Os dous primeiros enfoques están presentes desde o inicio da escolaridade, establecéndose a vinculación coa actividade docente a través da acción titorial, incorporándose a orientación profesional na etapa da ESO.

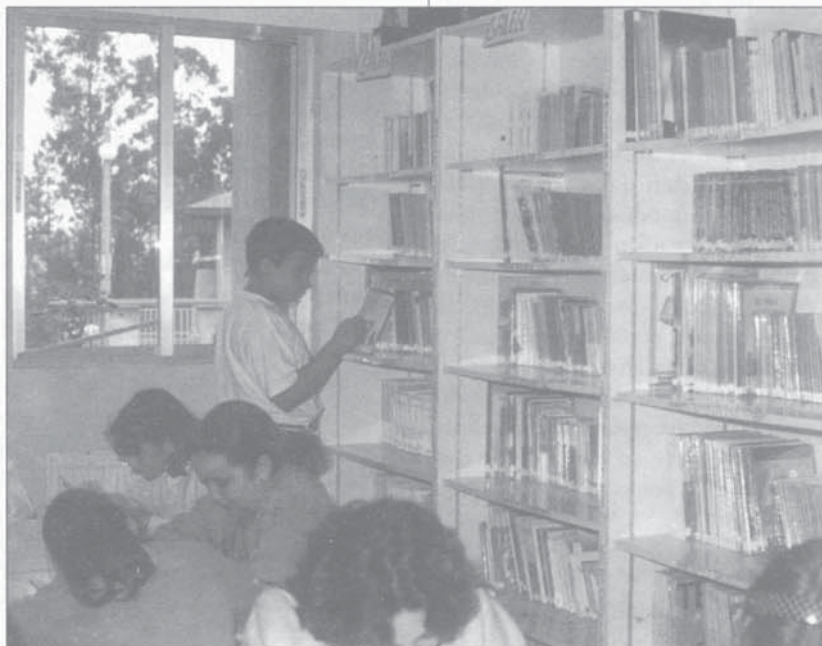
MARIA DEL CARMEN FERNÁNDEZ
BUSTABAD
JOSÉ ALEJO GONZÁLEZ

As cuestións a debate

Esta acción orientadora profesional ten unha dobre consideración. Por unha parte unha vertente de orientación relativa ós posibles camiños que mellor se axustan ás capacidades, motivacións e intereses dos alumnos; e unha segunda vertente que fai referencia ó aspecto social, vinculado ás necesidades e intereses do mundo productivo.

Ata a actualidade, no sistema educativo español e salvo raras excepcións, a orientación profesional limitouse na educación secundaria a intervencións de diagnóstico e información profesional. A principal crítica a este enfoque é a súa intencionalidade finalista, que se deriva dunha intervención baseada no psicodiagnóstico, cos seus conseguintes sesgos e limitacións, ademais da contradición que establece coa filosofía que debe impregnar unha concepción educativa de carácter máis integral. Outra crítica é que se trata dunha intervención baseada só na información e o consello, que convirte ó suxeito nun axente pasivo, co conseguinte olvido da dimensión persoal de cada individuo e das súas características singulares.

Para paliar as limitacións do anterior modelo é preciso deseñar programas de educación socioprofesional integrados no currículo escolar. Estes programas integrados contemplarán a intervención nos eidos sociolaboral, académico e persoal. Deben fixarse metas e obxectivos nestes ámbitos, con vistas a que os alumnos coñezan e comprendan o mundo no que viven e van traballar,

saiban usar a información básica do sistema educativo, coñezan a oferta laboral e estean capacitados para valorar as distintas actividades, aprendan a coñecerse a si mesmos e a axustarse ós cambios que a vida adulta esixe, desenvolvan estratexias de búsqueda de información e alternativas de ocupación, ademais de ser capaces para tomar decisións de forma autónoma e razoada.

Á vista deste abano de metas tan complexas, urxe apostar decididamente por un programa curricular integrado, no que a orientación profesional sexa un dos elementos vertebradores da dinámica educativa.

Para levar a cabo esta labor orientadora debemos partir sempre do PEC e da súa concreción no PCC. Trátase de deseñar un programa interdisciplinar que ademais de considerar as áreas curriculares, comprometa a tódolos órganos persoais e colexiados que configuran a comunidade escolar.

O modelo de integración interdisciplinar (Fernández Sierra, 1993) reflicte ben o enfoque anteriormente exposto. Parte da integración da orientación profesional nas diferentes áreas do currículo, pero considera que isto non é suficiente. Trátase de deseñar actividades que sexan significativas para os alumnos, pero que ademais partan das súas prácticas cotiás. É un modelo que esixe unha gran coordinación do profesorado e unha labor fortemente dinamizadora por parte dos profesionais da intervención psicopedagóxica no centro. É unha alternativa complexa, pero que ten a gran vantaxe do entronque coa realidade inmediata do alumnado e de ser capaz de dar unha mellor resposta á diversidade do mesmo.

A experiencia

A continuación descríbese unha experiencia de orientación profesio-

sional integrada no currículo da ESO, desenvolvida co alumnado de segundo curso desta etapa.

Trátase dun centro público situado no ámbito semiurbano da Zona de Ferrolterra. O alumnado pertence, maioritariamente, a familias ocupadas nos sectores secundario e terciario. Entre o profesorado detéctase unha resposta positiva ante as innovacións didácticas que se lles propoñen.

Como inicio do proceso mantéñense varias reunións cos profesores/as e tutores/as dos cursos implicados e co Director do Centro. Nestas sesións iniciais apórtanse documentos e bibliografía, intercambiando opinións sobre o programa de orientación profesional a desenrolar. Ó iníciase a experiencia o Centro non contaba co Departamento de Orientación.

No primeiro trimestre, os tutores/as convocaron ós pais a unha reunión, para informarles do proxecto. Os alumnos e alumnas informáronles dos recursos educativos e ocupacionais da Zona. Tamén se fixeron reunións individuais cos pais de cada alumno/a, revisando o expediente escolar e comentando as posibilidades persoais de cada un, das súas aptitudes, actitudes e intereses. Nas reunións cos profesores/as insísteuse na idea básica, que é vincular a Orientación Profesional co currículo escolar.

Elíxese o modelo de interdisciplinidade parcial e centrámonos nas áreas de Lingua Castelá e de Ciencias Sociais.

Seguindo a Álvarez (1992), trátase de realizar tarefas que faciliten a exploración e coñecemento de si mesmo, ademais de achegarse ó mundo sociolaboral. Como exemplo práctico expoñemos, de forma sintetizada, a seguinte Unidade Didáctica na Área de Ciencias Sociais:

Unidad didáctica sobre a revolución industrial: (Pérez Dono, M^aC.)

1. Obxectivos xerais:

Relacionados co coñecemento do cambio social, a relación revolución agrícola-revolución industrial-transformacións do mundo actual, aproximación ó coñecemento dos requisitos de preparación para o mundo laboral, potenciación de actitudes de participación e responsabilidade persoal; fomento da tolerancia, do compañeirismo e do respecto ós dereitos dos demais.

2. Conceptos:

2.1. Feitos, conceptos e principios: Coñecemento do proceso de cambio, identificación das causas que fixeron posible as revolucións agrícola e industrial, características do sistema económico creado pola Revolución Industrial e o capitalismo; coñecemento das consecuencias da industrialización.

3. Procedementos:

3.1. Tratamento da información: análise dos efectos sociais e económicos da Revolución Industrial, estudo do gran desenvolvemento urbano que se deu en Europa a finais do século XIX; investigación das actuacións, obxectivos e logros das organizacións obreiras internacionais en Europa; diferenciar as condicións de traballo dos obreiros e a súa xornada laboral.

3.2. Causalidade múltiple: distinción entre as transformacións circunstanciais e estruturais, análise comparativo dos distintos procesos revolucionarios.

4. Actitudes, valores e normas:

Interese por indagar e coñecer os factores que explican os procesos de cambio nas sociedades humanas, búsqueda de explicación dos fenómenos e sucesos actuais, recoñecemento do alcance e limitacións dos procesos globais de cambio, dispo-

sición a participar activamente nos asuntos colectivos, relación da materia de Sociais coas distintas profesións, reflexión sobre o coñecemento das posibilidades laborais persoais.

5. *Exemplos de actividades:* comentarios de texto, escritos e orais; búsqueda de información sobre personaxes do entorno que destacaran en relación coa problemática socio-laboral; proxección de vídeos da actividade industrial da Zona; elaborar gráficos comparando a porcentaxe de homes, mulleres e xoves traballadores da fábrica máis próxima; comparar un barrio obreiro tradicional cun barrio actual do extrarradio urbano; traballos coa prensa; relaciona-las diferentes áreas curriculares coas distintas profesións e a súa actividade profesional, etc.

Desenvolvemento das actividades

Cada alumno traballou sobre unha profesión que lle gustaría elixir no futuro: con prensa, información e discusión en grupo, vinculación da profesión na Zona, visitas, ficheiros, etc.

Recursos empregados para a realización da actividade: Bibliografía, documentación audiovisual e prensa.

Temporalización: As actividades deste proxecto desenvóléronse durante o segundo trimestre do curso escolar.

Avaliación

Avaliación dos traballos realizados, observación dos cadernos de clase, fichas control, realización de algunha investigación sinxela sobre o tema das profesións, saídas laborais, etc.; grao de coñecemento das fontes de información laboral: a familia, o centro escolar, o grupo de compañeiros, alumnos de cursos superiores, profesionais, folletos informativos, prensa diaria, oficinas de emprego, sindicatos, empresas da Zona, etc.; comprobalo grao de asimilación das diferentes fases do proceso seguido; valoración de informes relativos a unha determinada profesión; adecuación da profesión elixida ás características persoais e habilidades de cada un.

Urxe apostar decididamente por un programa curricular integrado, no que a orientación profesional sexa un dos elementos vertebradores da dinámica educativa.

BIBLIOGRAFÍA:

- ÁLVAREZ, M. Y OTROS (1992). *La orientación vocacional a través del currículo y la tutoría*. Barcelona: Ed. Grao.
- BAUTISTA, R. Y OTROS (1992). *Orientación e intervención educativa en Secundaria*. Málaga: Ed. Aljibe.
- FERNÁNDEZ SIERRA, J. (1993). *Orientación profesional y curriculum en secundaria*. Málaga: Ed. Aljibe.
- GONSÁLBEZ CENDÁN, A. (1990). *Técnicas para la orientación psicopedagógica*. Madrid: CEPE.
- MORA, A. (1987). *Acción tutorial y Orientación educativa*. Madrid: Ed. Narcea.
- NICKEL, H. (1980). *Psicología del desarrollo de la infancia y de la adolescencia II*. Barcelona: Ed. Herder.
- PÉREZ DONO, Mª CARMEN. *Unidad Didáctica del Área de Sociales 2*. Material multicopiado.
- REPETO TALAVERA, E. (1988). *Curriculum y orientación educativa*. En IX Congreso nacional de Pedagogía. Alicante.
- SHAW, M. (1980). *Dinámica de grupo*. Barcelona: Ed. Herder.
- SOBRADO, L. (1990). *Intervención psicopedagógica y orientación educativa*. Barcelona: Ed. P.P.U.
- VIANA ROYO, T. (1991). *El profesortutor. Consideraciones para mejorar la acción tutorial*. Valencia: Ed. Blázquez.